

UNDERVISNINGS- MATERIALE

TILGODESER FÆLLES MÅL

MUSIK
1.-2. KLASSE

Hør Beethovens musik
Lær om instrumenterne
Syng med Beethoven
Lav foldebøger

Brug før / efter skolekoncert med

BRAVO BEETHOVEN

AARHUS SYMFONIORKESTER
SKUESPILLER JENS ANDERSEN

INDHOLD

- 3 Sådan bruges materialet
- 4 **Obligatorisk forberedelse**
- 8 **Undervisningsmateriale MUSIK**
- 9 Fælles Mål
- 10 Til musiklæreren
- 11 Lyt til Beethovens musik
- 12 Symfoniorkestrets instrumenter
- 13 Vendspil med instrumenterne
– digitalt og analogt – Elevark
- 14 Foldebog med instrumenter – Elevark
- 15 Find instrumentnavne i gitteret – Elevark
- 16 Lyt til mere Beethoven-musik
- 18 Historier om Beethoven
- 19 Foldebog som evaluering – Elevark
- 21 Klippeark til foldebog – Elevark
- 22 Koncertplakat

Illustration: Jes Vang

LYDFILER til MATERIALET

1. Ludwig van Beethoven 7. symfoni, 2. sats
2. Ludwig van Beethoven 9. symfoni, 4. sats (uddrag)
3. Ludwig van Beethoven 6. symfoni, 1. sats
4. Ludwig van Beethoven 9. symfoni, 4. sats

Alle musikeksempler er indspillet af Aarhus Symfoniorkester.

Levende
Musik i Skolen

Undervisningsmaterialet er lavet i samarbejde med Levende Musik i Skolen

Forsideillustration: Jes Vang

SÅDAN BRUGES MATERIALET

Materialet er sammensat, så du kan plukke de opgaver, I har tid til, eller bruge et af de forløb, vi skitserer herunder – men husk den obligatoriske forberedelse, som sikrer, at elever og lærere er godt klædt på til koncerten.

OBLIGATORISK FORBEREDELSE

I den obligatoriske forberedelse kan I give eleverne et forhåndskendskab, der gør deres koncertoplevelse endnu større. De får lidt informationer om symfoniorkestret og om koncertsalen. Ved hjælp af samtalebillederne kommer I sammen tættere på, hvad det er for en stor og anderledes oplevelse, der venter eleverne.

- Velkommen til koncert! – se s. 5.
- Lyt til Beethovens 7. symfoni, 2. sats – se s. 5.
- Samtalebilleder – se s. 6.
- Øv jer på fællessangen – se s. 7.

MUSIK

I dette undervisningsmateriale får I 'let at gå til'-opgaver, så I hurtigt kan give jeres elever en fornemmelse af, hvad symfonisk musik kan være. Der er lytte- og rytmeøvelser, mulighed for associationslytning, instrumentkendskab på mange måder og en kreativ evalueringsopgave.

- Til musiklæreren – se s. 10.
- Lyt til 5. symfoni, 1. sats, som har det kendte tema, der har givet symfonien navnet 'Skæbnesymfonien'. Der er forskellige rytmeøvelser – se s. 11.
- Symfoniorkestrets instrumenter findes i et digitalt og et analogt vendespil, som foldebog og som en 'Find instrumentet' i et bogstavgitter – se s. 12-15.
- Beethovens Pastoralesymfoni med de venlige, landlige temaer bliver vendt og drejet i lytteøvelser og samtale – se s. 16.
- Eleverne får også et kort historisk rids af Beethovens liv med idéer til samtaler i klassen – se s. 18.

Efter koncerten

- Som evaluering efter koncerten foreslås en foldebog, og der er et klippearbejde med forskellige figurer og vignetter til brug i foldebogen – se s. 18-21.

OBLIGATORISK FORBEREDELSE

VELKOMMEN TIL KONCERT!

Foto: Symfonisk sal, Musikhuset Aarhus

Snart skal I til koncert i Musikhuset Aarhus, og det er ikke en helt almindelig koncert, I skal høre.

1. Det er et kæmpe symfoniorkester. De hedder Aarhus Symfoniorkester. Der er 66 musikere, som spiller på én gang!
2. Orkestret 'bor' i Musikhuset Aarhus, og det er der, koncerten foregår. I den store Symfonisk sal i Musikhuset er der plads til 1184 tilskuere. Det er ca. 47 skoleklasser på én gang!
3. Orkestret spiller klassisk musik. Klassisk musik er mange forskellige ting. Måske kender I opera – og nogle af instrumenterne. I kommer til at høre dem alle sammen til koncerten.
4. Der er en skuespiller på scenen, og han hedder Jens Andersen. Han fortæller om koncerten, som handler om en meget berømt komponist: Ludwig van Beethoven. I kender garanteret noget af Beethovens musik, selvom I ikke lige er klar over det. Allerede nu – før koncerten – kommer I til at høre noget af Beethovens musik.
5. Til koncerten skal I synge med på en fællessang, så øv den godt hjemmefra, se s. 7. Så er I helt klar til koncerten. Musikken til sangen hedder: 2. Ludwig van Beethoven 9. symfoni, 4. sats (uddrag).

LYT TIL MUSIKKEN HER

bit.ly/470e0SN

SAMTALEBILLEDER

- Tal om billederne med eleverne. Udnyt deres forhåndsviden. Har de koncerterfaring – måske med deres familie og i andre genrer? Hvis ikke, hvad forventer de så?
- Tal om, hvad instrumenterne er lavet af, instrumentfamilier, dirigentens rolle.
- Tal om, hvordan man går til koncert.

Træblæsere

Grafik: Jes Vang
Jens og Beethoven

To horn

Fotos: Jes Vang
Dirigenten

FÆLLESSANGEN – SYNG TIL BEETHOVENS MUSIK

BEETHOVENS SYMFONI NR. 9, 4. SATS

Sangen skal synges til koncerten, så øv det godt hjemmefra!

- Lyt først til Aarhus Symfoniorkester, der spiller fra Beethovens 9. symfoni, slutningen af 4. sats:

LYT TIL MUSIKKEN HER

bit.ly/470e0SN

- Læg mærke til, hvordan orkesteret har travlt med at spille mange hurtige noder i baggrunden.
- Læs teksten til sangen sammen, og tal om, hvad sangen handler om.
- Syng sangen!

1. Sidder du en nat og græder
Tårerne bli'r til et hav
Og du svømmer rundt alene
Og dit hjerte siger "Av!"

Stormen blæser, søslanger hvæser
Har du mon ikke helt forstået:
Der er altid hjælp at hente
Glæden er din redningsbåd

Stormen blæser, søslanger hvæser
Har du mon ikke helt forstået:
Der er altid hjælp at hente
Glæden er din redningsbåd

2. Larm og støj og verdens bulder
Luk nu dine øjne i
Tonerne de løfter dig
Og gi'r dig glæde indeni.

Livet suser, blodet det bruser
Inde i din lille krop
Føl musikken giver glæde
Og den holder aldrig op

Livet suser, blodet det bruser
Inde i din lille krop
Føl musikken giver glæde
Og den holder aldrig op

AKKOMPAGNEMENT TIL JERES SANG

Sangen findes i Højskolesangbogen nr. 192 i 19. udgave.

I kan også vælge at synge sammen med denne udgave, hvor et symfoniorkester spiller sangen, uden der er nogen, der synger sammen med jer: bit.ly/3WQ2Haf

Tekst: Asla Adrian

UNDERVISNINGS- MATERIALE MUSIK

FÆLLES MÅL

MUSIK EFTER 2. klasse

KOMPETENCEOMRÅDE OG -MÅL

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Musikforståelse
2. Musikudøvelse

KOMPETENCEMÅL

1. Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik
2. Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSOMRÅDE OG -MÅL

Musikoplevelse

Eleven kan lytte opmærksomt til musik.

Eleven har viden om aktiv lytning.

Sangteknik

Eleven kan synge efter musikalske anvisninger.

Eleven har viden om tempo og udtryk.

Eksempler på læringsmål

1. Eleverne kan genkende lyden og udseendet af symfoniorkestrets instrumenter.
2. Eleverne kan lytte aktivt til og reflektere kreativt over musik.
3. Eleverne kan synge med symfoniorkestret som akkompagnement.

Bemærk

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpar er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

TIL MUSIKLÆREREN

Velkommen til koncert med Aarhus Symfoniorkester og undervisningsmaterialet til brug før og efter koncerten.

SYMFONIORKESTRET

Aarhus Symfoniorkester består af 66 musikere og en dirigent.

Med sig har orkestret 90 års erfaring med det bedste, den klassiske musik har at byde på. Vejen fremad guides af en konstant kunstnerisk nysgerrighed og ambitionen om at gøre hver sæson til en moderne klassiker, der tegner byens lyd.

Det er en lyd, der drives af rå, klassisk kernekraft, når de torsdage og fredage opfører de store symfonikonserter eller i weekenden lader klangene bløde op og fortætte i en række kortere koncerter. Det er en lyd, som skabes af populære mesterværker og sjældent spillede skønheder.

OM MUSIKKEN

Klassisk musik skal læres – ligesom alt andet nyt i livet. For mange elever vil mødet med Aarhus Symfoniorkester være deres første møde med den store koncertsal, det store orkester og den store lyd.

Ved hjælp af undervisningsmaterialet kan eleverne få en for forståelse, der kan bidrage til, at deres måske første store koncertoplevelse bliver et ønske om at kunne opleve flere af samme slags.

Til koncerten 'Bravo Beethoven' møder I skuespiller Jens Andersen på scenen, og han vil guide jer gennem det festfyrværkeri, som koncerten består af: Musik og gode historier.

OM ARBEJDSFORMER

Så vidt det er muligt, inspirerer materialet til selvstændig undren og refleksion hos eleverne.

Der indledes måske på klassebasis, hvorefter der gives mulighed for, at eleverne med en iPad eller mobil og et elevark kan gå i grupper og arbejde selv. Forskning viser, at denne arbejds metode (peer learning, kollaborativ arbejdsform eller læring mellem ligestillede) har en signifikant og positiv effekt på elevernes læring.

Ved peer learning bygger læringen på interaktion mellem ligemænd, hvor eleverne som ligemænd er ansvar-

lige for deres handlinger, underviser hinanden samt er ansvarlige for, at de udviser respekt for de andres færdigheder og bidrag i arbejdsprocessen.

OM TRIN

Nogle af opgaverne kan bruges – evt. med modifikationer – til alle klasserne på indskolingstrinnet, mens andre mest passer til de yngste eller ældste elever. Vurder selv den pågældende klasse i forhold til opgaverne.

LYT TIL MUSIKKEN HER

bit.ly/470e0SN

Foto: Jes Vang

BEETHOVENS SYMFONI NR. 7, 2. SATS

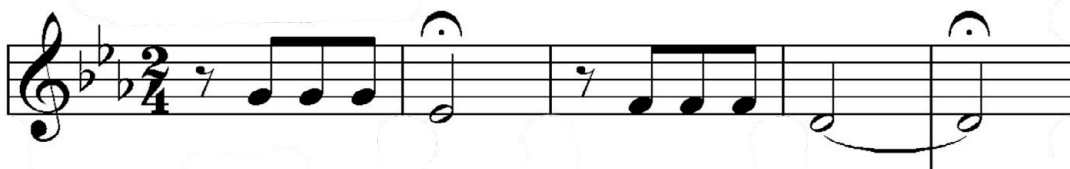
Hvis I har lidt ekstra tid, når I har lyttet og lavet opgaver, så lyt til endnu et stykke musik af Beethoven:

- Sæt jer godt til rette.
- Der er hele tiden en rytme under musikken: lang-kort-kort.
- Prøv, om I kan blive ved med at høre rytmen. I kan tappe den på bordet.
- I kan også prøve at gå til rytmen.

LYT TIL BEETHOVENS MUSIK

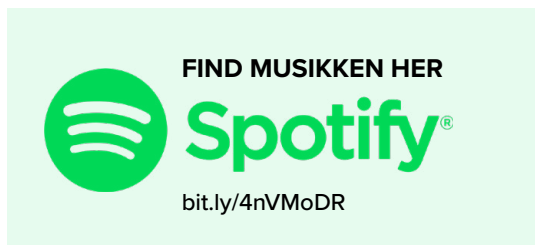
BEETHOVENS SYMFONI NR. 5, 1. SATS

Denne symfoni har en meget berømt start.

- Prøv at klappe rytmen.
- Spil det lille motiv på klaver for eleverne, og lad dem synge med.
- Klap rytmen på lårene: 3 gange på det ene og 1 gang på det andet.
- Bank rytmen på bordet på en dør eller bag på en akustisk guitar.
- Gå rytmen: 3 små, hurtige skridt og et langt, slæbende.
- Lad eleverne spille motivet på stavspil, keyboard el. lign.
- Diriger dem: kraftigt, svagt, hurtigt, langsomt, fermat 2 steder.

Lyt til en indspilning fra en cd eller Spotify, fx

- Lyt efter:
 - motivet 2 gange i starten, kraftigt og mørkt.
 - motivet mange gange lidt senere, hurtigt, lyst og stille af forskellige instrumenter.
 - en ny melodi ved ca. **0:50**.
 - motivet flettet ind i den nye melodi ved ca. **1:20**.
- Sæt et stopur på 1 minut, og tæl hvor mange gange motivet kommer i løbet af 1 minut. Tip: Det er mere end 20 gange!

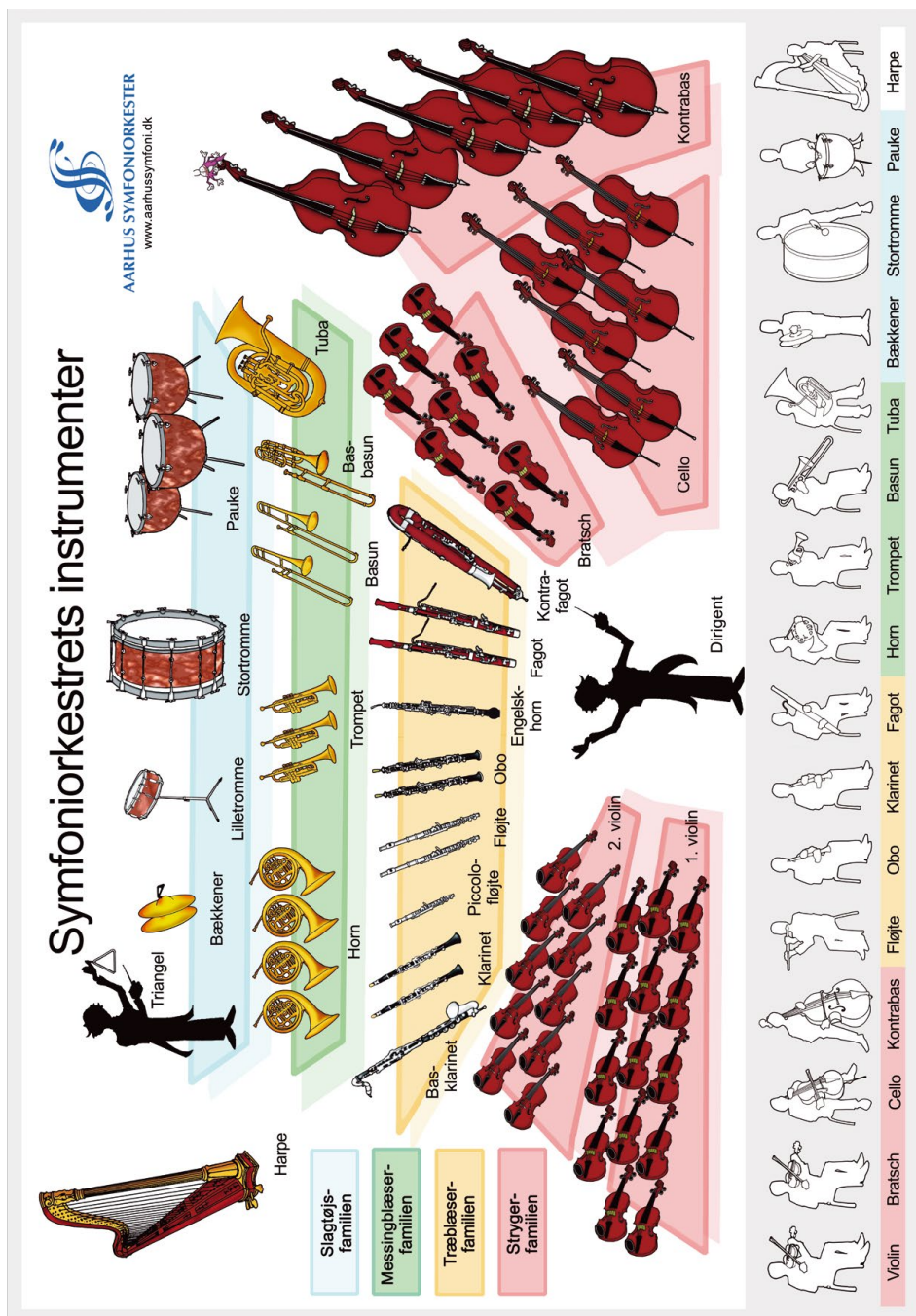

Foto: Jes Vang

Efter idé af Asla Adrian

SYMFONIORKESTRETS INSTRUMENTER

- Brug elevernes viden og fantasi, når I kigger på billedet, der viser hele symfoniorkestret.
- Læg mærke til, at instrumenterne har hver deres farve:
- Strygere: rød, træblæsere: gul, messingblæsere: grøn og slagtøj: blå.
- Harpen (og flyglet, som ikke er med på billedet,) er familieløse enere i orkestret.

Grafik: Jes Vang

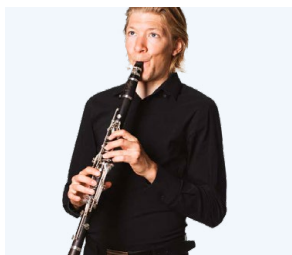
VENDESPIL MED INSTRUMENTERNE

- Spil memory på nettet. I skal finde lyd og billede, som passer sammen.
- Spil memory med brikker: Kopiér denne side to gange på karton, og klip brikkerne ud. Aftal, om I også skal sige instrumentets navn for at få stik.

STRYGER-FAMILIEN - [BIT.LY/48ICXC3](https://bit.ly/48ICXC3)

TRÆBLÆSER-FAMILIEN - [BIT.LY/3XE01DJ](https://bit.ly/3XE01DJ)

MESSINGBLÆSER-FAMILIEN - [BIT.LY/4PBLT3U](https://bit.ly/4PBLT3U)

SLAGTØJS-FAMILIEN - [BIT.LY/4PQ0CY0](https://bit.ly/4PQ0CY0)

Fotograf: Nikolaj Lund

FOLDEBOG MED INSTRUMENTER

- Lav en foldebog med instrumenter. Så kan du altid tage den frem og huske instrumenterne.
- Gå sammen 2 og 2, og hjælp hinanden med at lave en bog til jer hver.
- Klip 6 stykker karton eller papir ud på fx 14x10 cm, 13x10 cm, 12x10 cm osv.
- Se billedet. Kartonen kan være hvid eller i farver.
- Klip billeder ud af instrumenter, og skriv instrumenternes navne. Du kan også tegne instrumenterne og pynte dem med fine farver.
- Når I er færdige, så lav en leg, hvor I går rundt og finder en makker. Vis et billede, og hør om makkeren kan sige navnet. Hjælp hinanden, hvis I ikke kan huske det.
- Gå videre og find nye makkere.

FIND INSTRUMENTNAVNE I GITTERET

- Hvilke instrumentnavne gemmer sig i gitteret?

K	O	N	T	R	A	B	A	S
B	C	U	R	A	L	R	S	K
Æ	E	P	O	P	A	U	K	E
K	L	U	M	P	T	R	A	F
K	L	I	M	E	T	U	B	A
E	O	L	E	H	U	L	E	G
N	T	R	O	M	P	E	T	O
S	K	L	A	R	I	N	E	T
P	R	V	I	O	L	I	N	I

Find disse ord i gitteret, og farv dem:
 CELLO
 VIOLIN
 KLARINET
 FAGOT
 BÆKKEN
 PAUKE
 TROMPET
 TUBA
 TROMME
 KONTRABAS

- Lav selv en quiz, og byt med en kammerat.

Skriv de ord, der skal findes:

Idéer til nye instrumenter:
 OBO, HARPE, TROMBONE, KOKLOKKE, FLØJTE,
 BRATSCH, KLAVER, HORN

LYT TIL MERE BEETHOVEN-MUSIK

BEETHOVENS SYMFONI NR. 6, 1. SATS

Når man lytter til musik uden tekst, kan man selv forestille sig, hvad musikken handler om. Der er ingen rigtige eller forkerte svar. Komponisten kan ved hjælp af sit valg af instrumenter, temaer, tempi og mange andre virkemidler skabe musikken, så den trækker lytterens tanker et bestemt sted hen – det kan være noget sjovt og spøjst eller noget sørgeligt eller uhyggeligt.

Men somme tider tager komponisten sig ret til at give sin musik et navn, der fortæller om musikens temaer og billeder. Det kaldes programmusik. Sådan er det for Beethovens 6. symfoni 'Pastorale', som kan oversættes med 'landlig idyl'. Beethoven har navngivet alle 5 satser:

1. Glæde ved ankomst til landet.
2. Scene ved bækken
3. Bøndernes muntre samvær
4. Uvejr og storm
5. Hyrdesang. Glæde og taknemmelighed efter stormen

- Lyt til de første minutter af 1. sats uden at fortælle om Beethovens titel.

LYT TIL MUSIKKEN HER

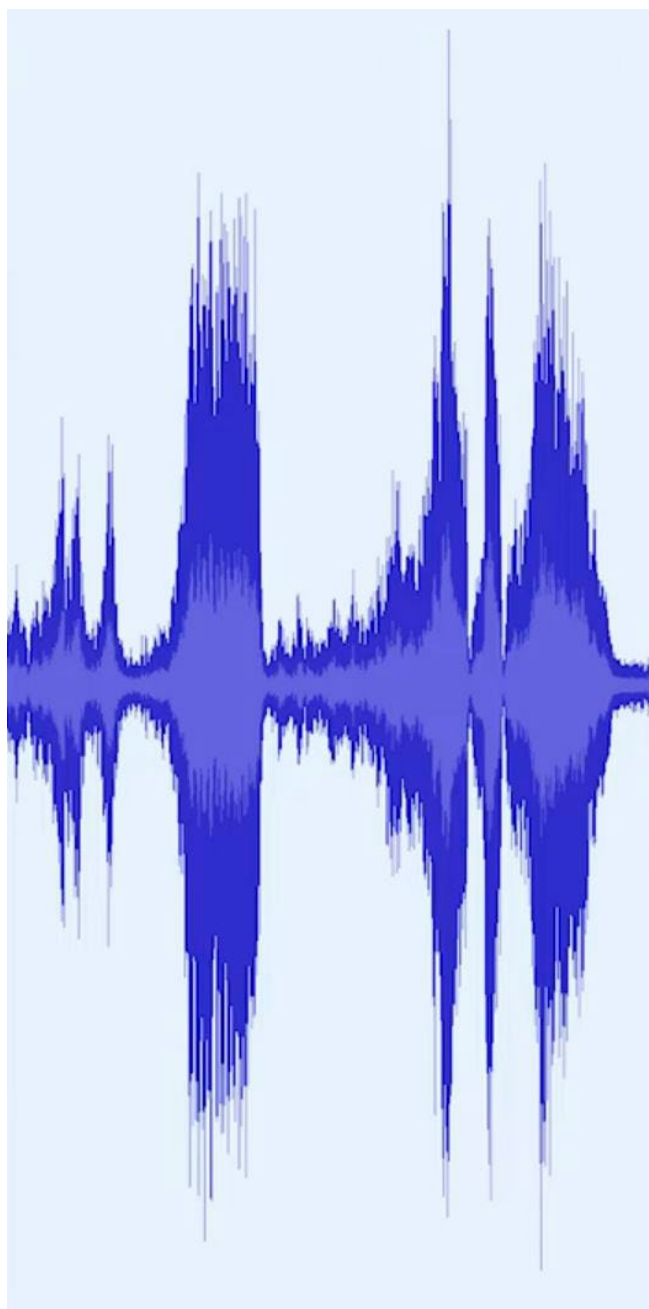

bit.ly/470e0SN

- Lad eleverne fortælle om, hvad de synes, musikken kunne handle om.
- Prøv at få dem til at argumentere med musikudtryk: kraftigt, svagt, lyst, mørkt, hurtigt, langsomt osv.
- Spil musikken igen, og lad eleverne markere, og stop musikken, når der sker noget af det, de fortalte om.
- Lyt med 'instrument-ører': Kan eleverne høre, om det er strygere eller træblæsere, der spiller? Hvad med slagtøj? Kan de høre fuglene? (Der er mange ca. 5:55).
- Forstør det grafiske billede og følg musikken med fingeren på tavlen.
- Hvis I har tid og lyst, så lyt til hele 1. sats, og lad fantasien få frit spil: Hvad sker der? Hvad hører I? Hvem spiller? Og hvor mange fugle kommer der mon i alt?

FILMMUSIK

Det kan være, at eleverne kender Pastoralessymfonien, for den er med i den første Fantasia-tegnefilm fra Disney i 1940. Musikken er lydside til et landskab med bl.a. små enhjørninger og flyvende heste.

LYT TIL MERE BEETHOVEN-MUSIK

Her er, hvad der sker

0:00 Hovedtema (F-dur) i strygere

0:24 Slutter med mange gentagelser

0:35 Hovedtema i træblæsere, crescendo

0:55 Fugle 9 gange

1:06 Bro til

1:20 Sidetema, dominanttoneart C-dur, mange gentagelser, måske solen, der står op?

2:22 Bro til gennemføringsdelen, hvor de 2 temaer vendes og drejes, kommer i nye tonearter og nye rytmiske varianter.

2:36 Gennemføringsdel starter (her bliver temaerne bearbejdet på forskellige måder).

'Sarah's Music' om Pastoralesymfonien

Se selv den festlige gennemgang. Vis evt. udvalgte afsnit for eleverne. Videoen er på engelsk, men det er musikken, der er vigtigst!
bit.ly/48ILFGI

Foto: Julie Lundblad

Foto: Jes Vang

HISTORIER OM BEETHOVEN

- Læs historierne op for eleverne, og tal om, hvad I hører.

BEETHOVEN SOM BARN

For ca. 250 år siden blev Beethoven født i Bonn i Tyskland. Hans mor og far fik 7 børn, men det var kun 3 af dem, der overlevede barndommen, Ludwig og 2 af hans brødre.

Ludwig var musikalsk og lærte at spille både klaver og violin, da han var lille. Hans far lærte ham det.

Beethovens far tænkte: "Måske kan lille Ludwig blive et vidunderbarn lige som Mozart?"

Så Beethoven skulle øve sig rigtigt meget og spille koncerter. Nogle gange skrev hans far på plakaterne: "Kom og hør, han er kun 6 år!" Men han var faktisk 7 år.

Nogle siger, at Beethoven ikke havde en nem barndom. Både fordi han ikke var så god til at lege med andre børn, og fordi hans far var meget skrap.

- Hvad synes I? Var det mon en hård barndom for Beethoven?
- Synes I, det var hårdt, at han skulle øve hver dag? Er der nogen af jer, der øver noget hver dag? Fodbold måske? Eller at skrive historier?

BEETHOVEN SOM UNG

Selvom det måske var hårdt, blev Beethoven rigtig glad for musik. Han var meget dygtig til at spille klaver – og til selv at skrive musik. Han blev komponist.

Da han var 22 år, flyttede han til Wien. Han studerede og spillede klaver, og han fulgte med i, hvad der skete i verden. Der var moderne idéer om frihed for alle mennesker, og det kunne han godt lide. Han spillede musik på fine slotte, og han ville gerne være meget ude i naturen. Det kan man somme tider høre i hans musik.

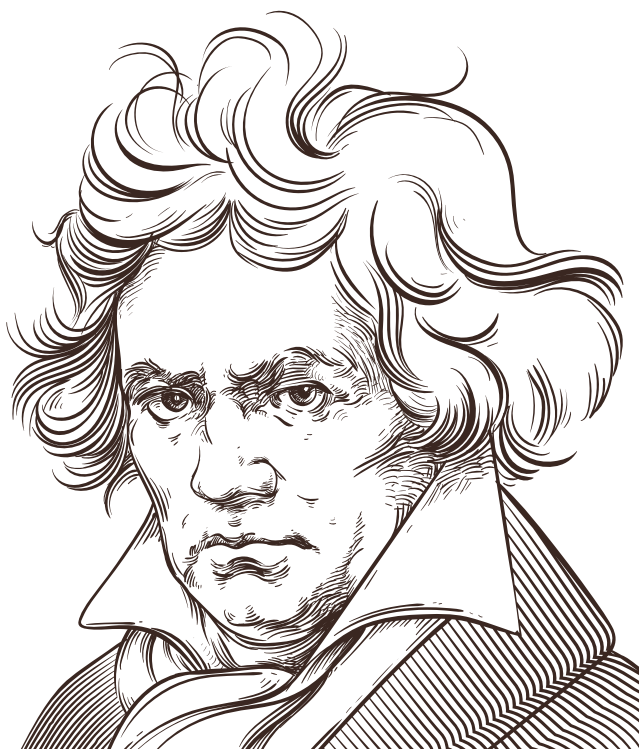
- Hvad betyder det mon med 'frihed for alle mennesker'?
- Hvordan kan man mon høre naturen i et stykke musik'?

BEETHOVEN SOM ÆLDRE

Desværre skete der noget rigtig slemt: Beethoven begyndte at høre dårligere og dårligere. Han blev selvfølgelig i meget trist humør, for det var svært at skrive musik, når man ikke kunne høre noget. Da Beethoven levede, kunne man ikke få høreapparater. Man kunne kun få et hørerør, som kunne forstærke lyden en lille smule.

Til sidst blev han helt døv. Alligevel blev han ved med at skrive musik. Han kunne høre musikken inde i hovedet, og han skrev nogle af sine mest berømte værker, mens han var helt døv.

- Kender I nogen, der bruger høreapparater? Når man bliver gammel, kan hørelsen blive 'slidt'. Så hjælper høreapparater.
- Det kan ske, at man er helt døv fra fødslen og aldrig kommer til at høre. Ved I, hvordan man så kan tale sammen?
- Prøv at synge inde i hovedet: Bliv enige om en sang med omkvæd, syng verset inde i hovedet, syng med lyd, når I kommer til omkvædet. Startede I samtidigt?

Tekst: Asla Adrian

Illustration: Freepik

FOLDEBOG SOM EVALUERING

- som procesværktøj
- som evaluering

PROCESVÆRKTØJ

Foldebogen kan understøtte elevernes gradvise faglige udvikling i løbet af arbejdet med de faglige emneområder før eller efter koncerten: Hver gang et nyt fagligt begreb er præsenteret og bearbejdet, kan det formuleres af eleven selv – med tegninger, former eller skrift.

EVALUERING

Foldebogen er oplagt at bruge som afslutning efter det faglige arbejde og koncertens afholdelse. Derfor er foreslået en egentlig evalueringsformulering: to stjerner og et ønske (gaven). Dette er den måske første øvelse i at give konstruktiv kritik, nemlig to positive formuleringer og en – ikke negativt kritisk – men formuleret som et ønske.

For begge begrebers vedkommende – proces eller evaluering – gælder det, at eleverne, når de arbejder i ord, billeder, form og rum, med stor motivation bearbejder og videreudvikler det faglige stof både i arbejdet med at formulere sig om emnet, men i høj grad også i samtale rundt om bordet undervejs. Eleverne finder ud af, at indholdet skal struktureres. Indholdet skal også komponeres, da der skal tages beslutning om, hvilket fagligt indhold der skal præsenteres hvordan.

Foldebogen laves af de materialer, der er til rådighed, fx A4-karton i mange farver – også hvidt – bogbind, gavepapir, tapetrester, klistermærker, bånd og tape med motiver, pailletter, fjer, limstifter og sakse, farver, tusser, gode billeder som inspiration fra nettet (søg på 'foldebøger'). På side 21 er et ark med forskellige figurer og fotos til at klippe ud.

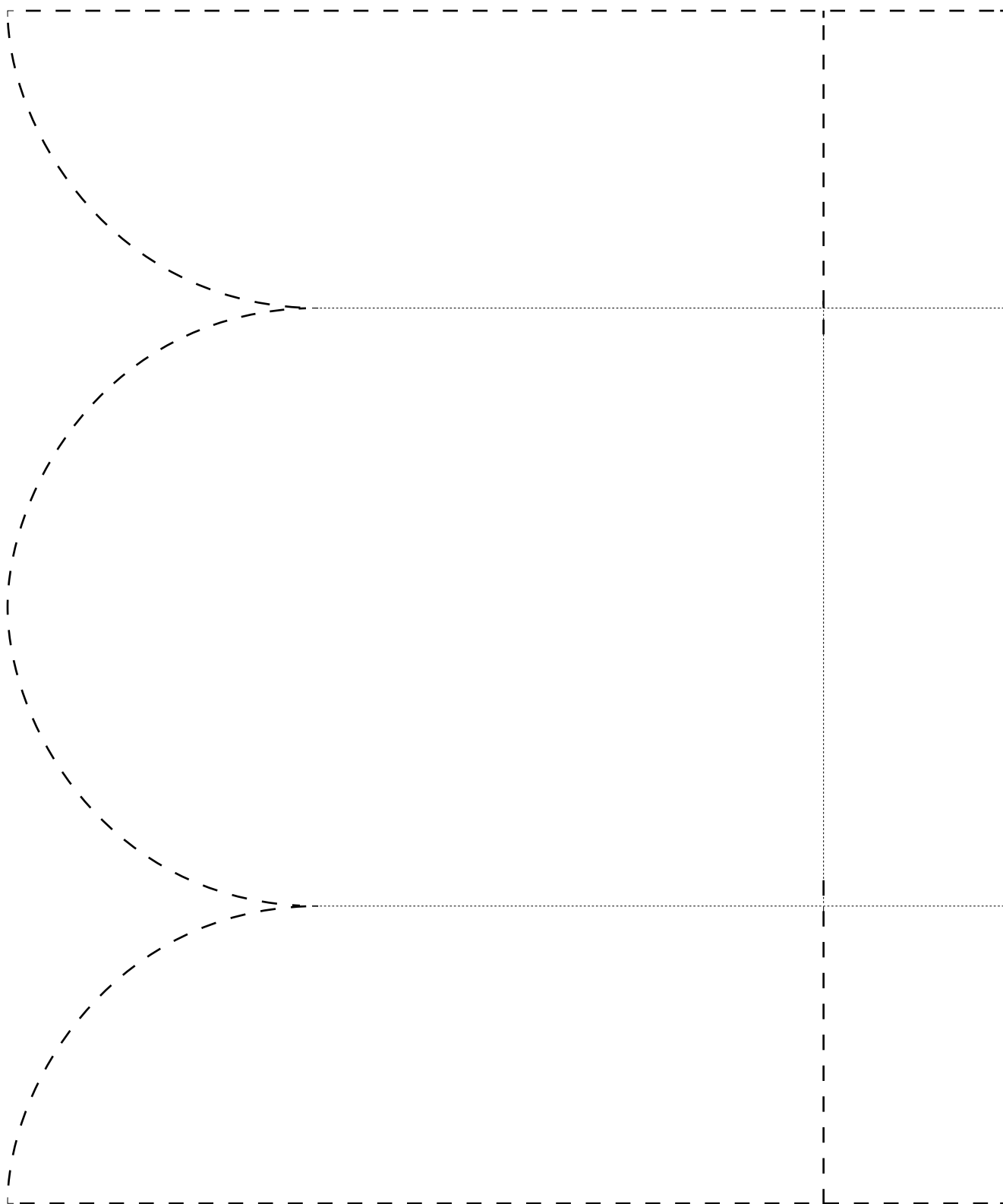

VEJLEDNING TIL FOLDEBOG

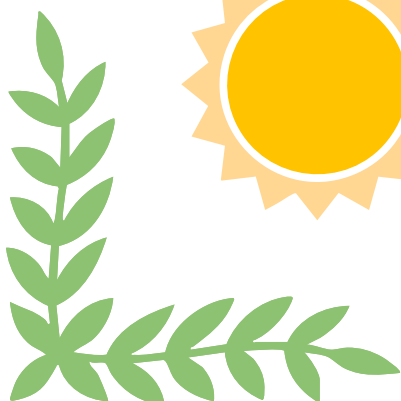
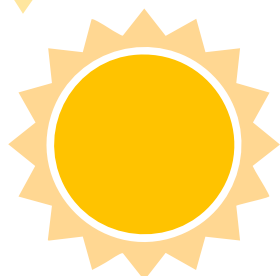
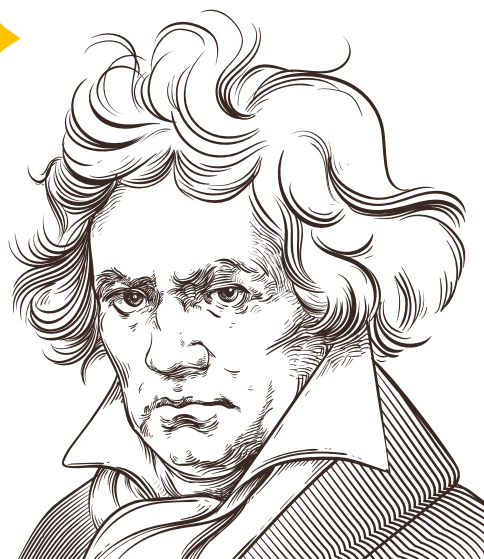
- Tegn skabelonen af på s. 20 – eller brug et stykke A4-karton som på billederne.
- Klip i de tykke linjer, og fold i de tynde.
- Lad eleverne beskrive deres oplevelser ved koncerten med ord, tegninger og klippeklistre.
- Husk 2 🌟🌟 og 1 ønske 📺
- Når man folder bunden af skabelonen op, dannes der et hemmeligt rum. Hvad skal der mon være der?

SKABELON TIL FOLDEBOG

ELEVARK

KLIPPEARK TIL FOLDEBOG

Koncert

Illustration: Jes Vang

**AARHUS SYMFONIORKESTER
BRAVO BEETHOVEN
SKUESPILLER JENS ANDERSEN**

KLASSER

STED

TIDSPUNKT